

Rökræðukönnun um endurskoðun stjórnarskrár

Í samstarfi við:

Öndvegisverkefnið Lýðræðisleg stjórnarskrárgerð
Center for Deliberative Democracy í Stanford Háskóla

25. janúar 2020

Guðbjörg Andrea Jónsdóttir, forstöðumaður

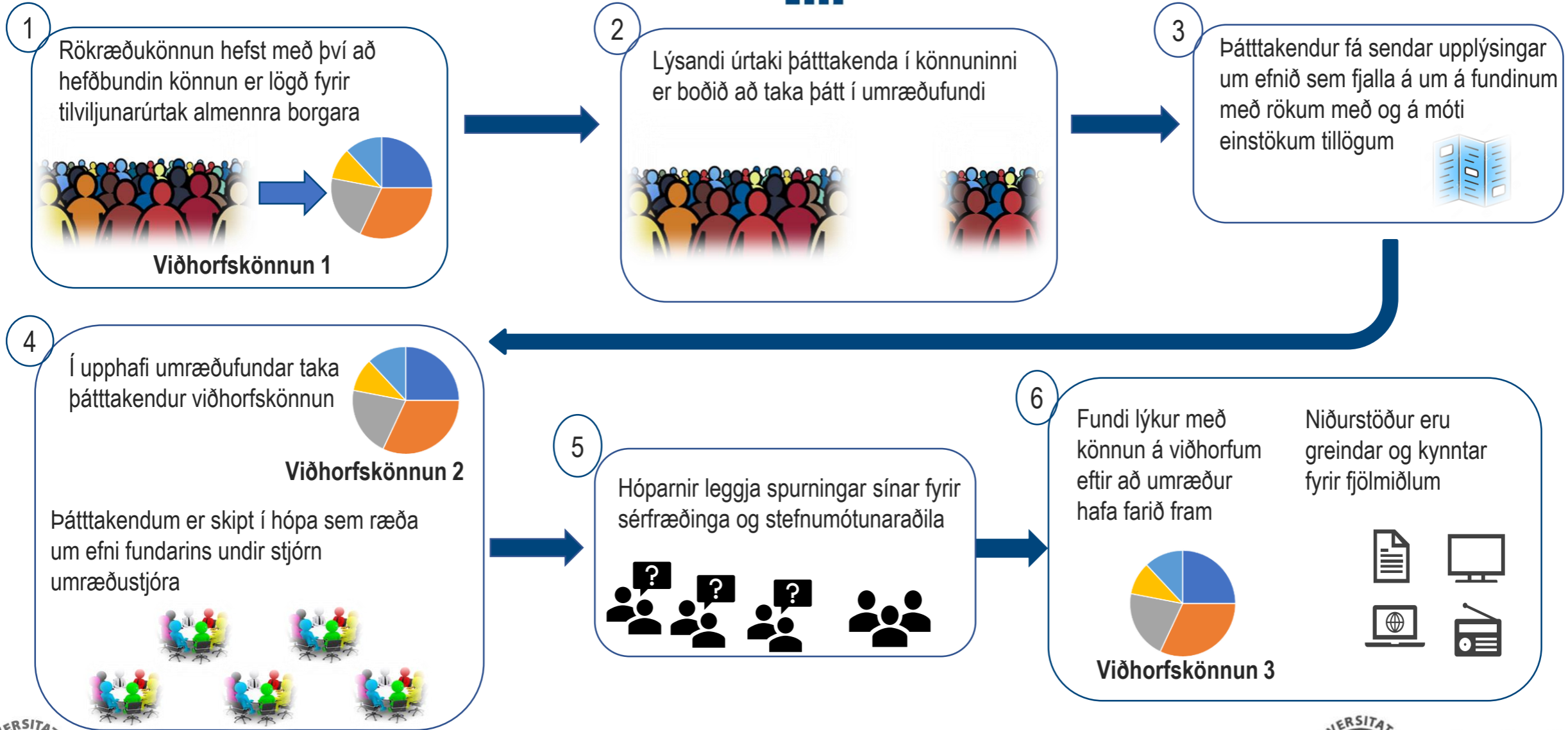

HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Rökræðukönnun Deliberative poll

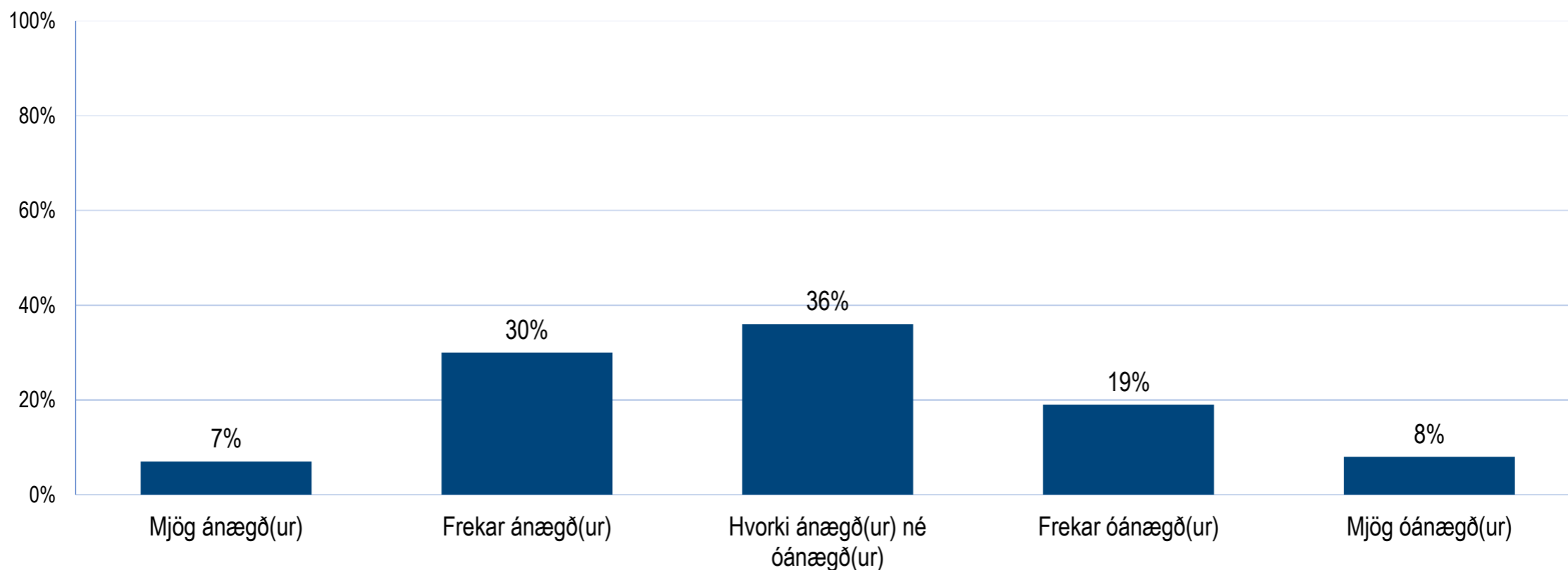
Markmið og framkvæmd rökræðukönnunar

- Markmið:
  - Kortleggja sýn almennings á viðfangsefni stjórnarskrárinnar
  - Kanna viðhorf til tillagna sem komið hafa fram á undanförunum árum um breytingar á stjórnarskrá
- Þátttakendur í viðhorfskönnun sem gerð var síðastliðið sumar voru 2.165 (tæplega 50% svarhlutfall)
- Þátttakendur í umræðukönnun í nóvember 2019 voru 233 af landinu öllu.

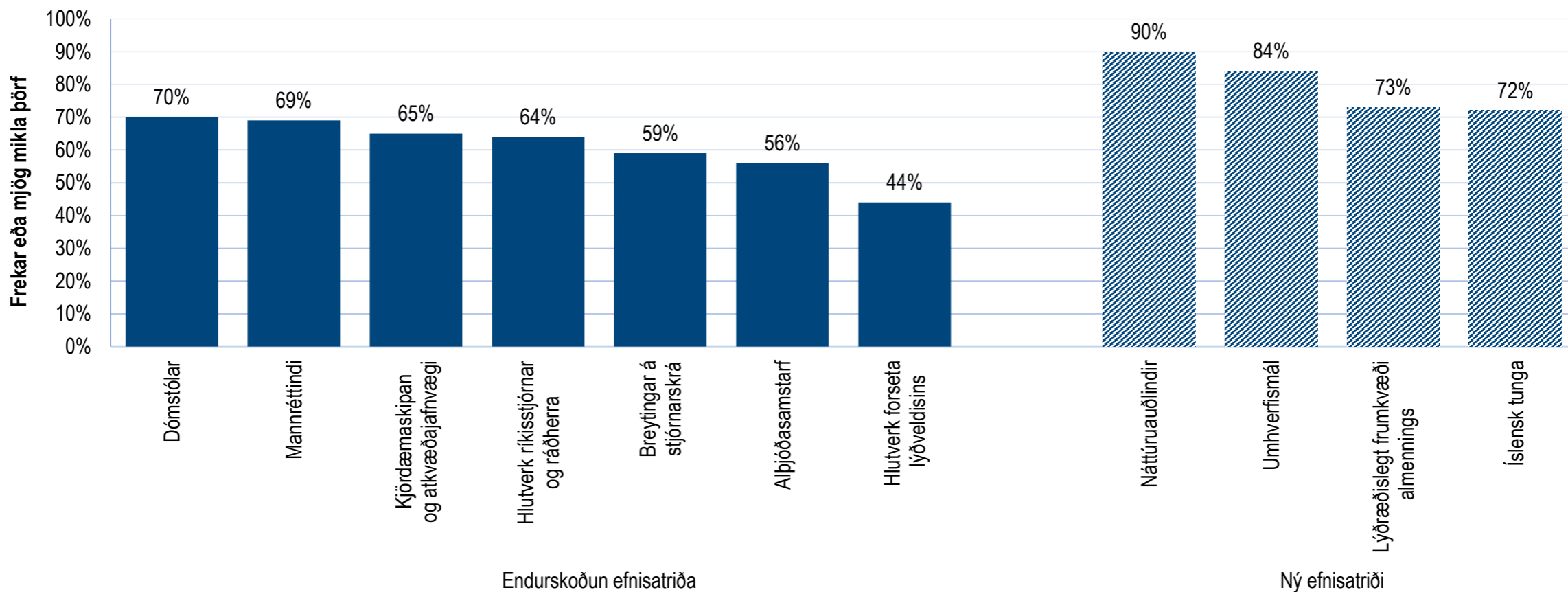

Þegar á heildina er litið, hversu ánægð(ur) eða óánægð(ur) ert þú með nógildandi stjórnarskrá Íslands?

Hversu mikla eða litla þörf telur þú á því að ákvæði um eftirfarandi efnisatriði í stjórnarskrá verði endurskoðuð/fjallað um?

MUNUR Á ÞÁTTTAKENDAHÓPUM

HÁSKÓLI ÍSLANDS

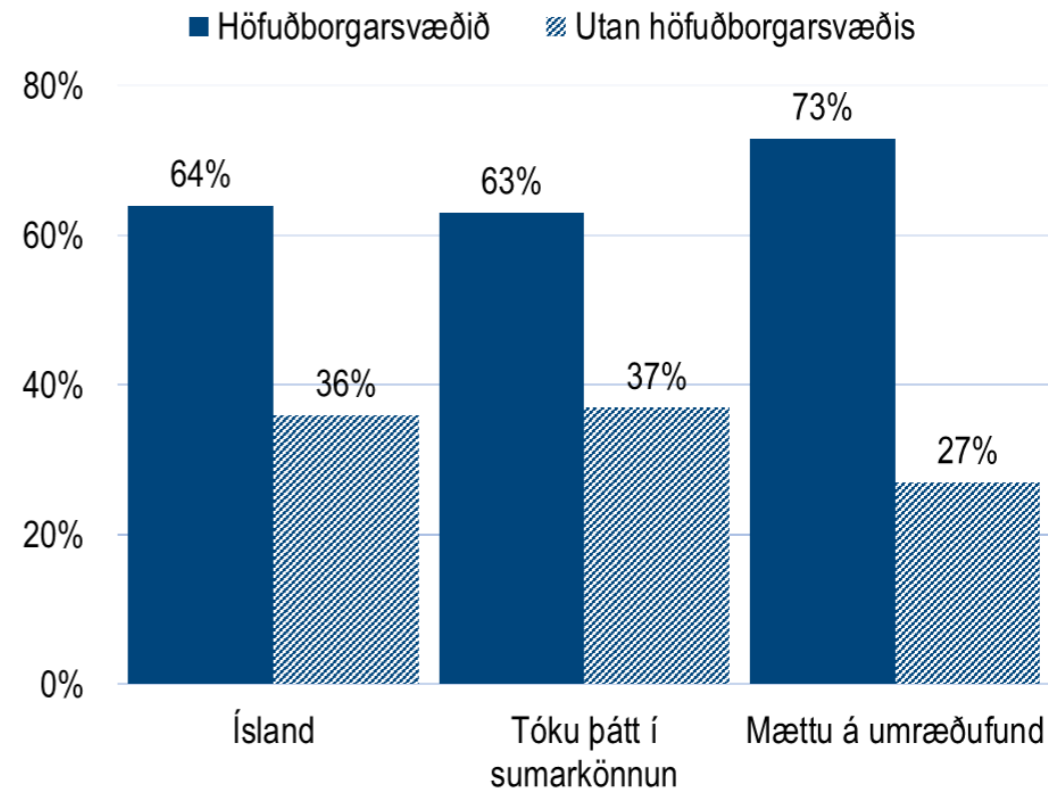
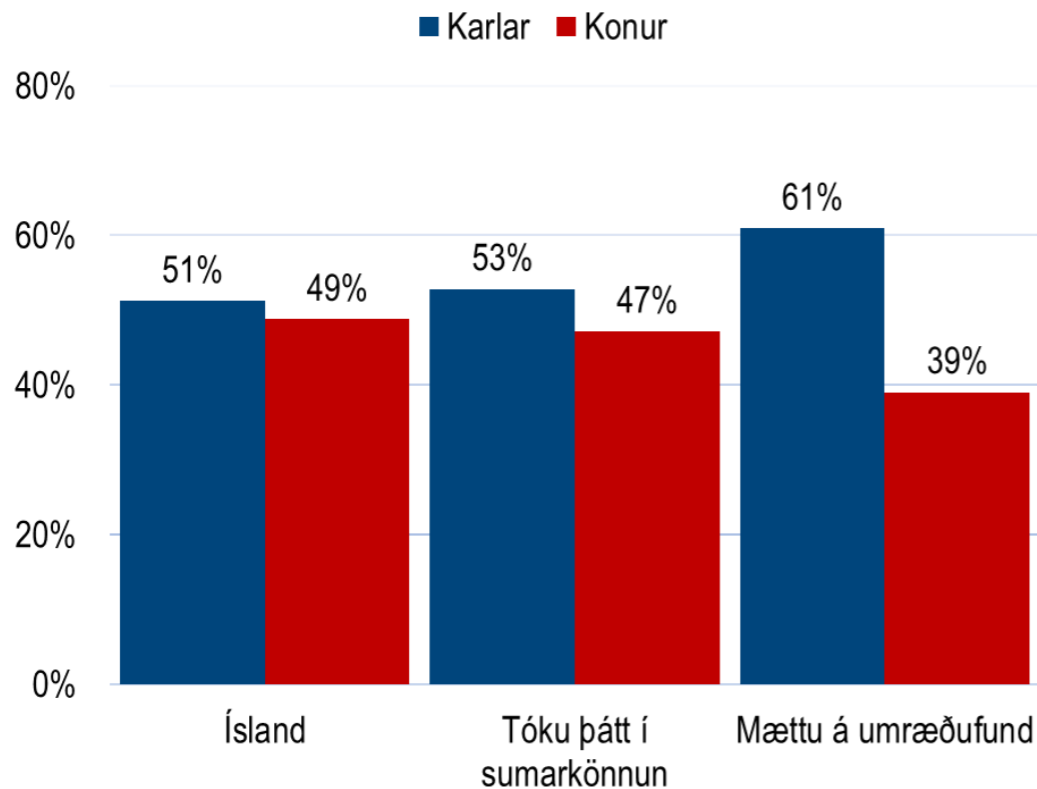

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Hverjir mættu á fundinn?

Bakgrunnur

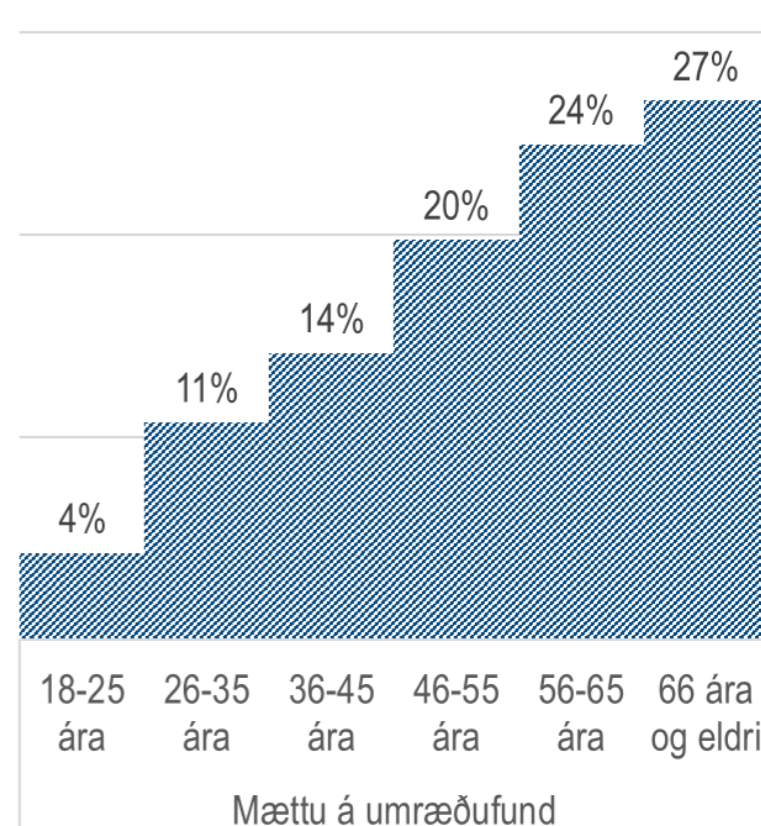
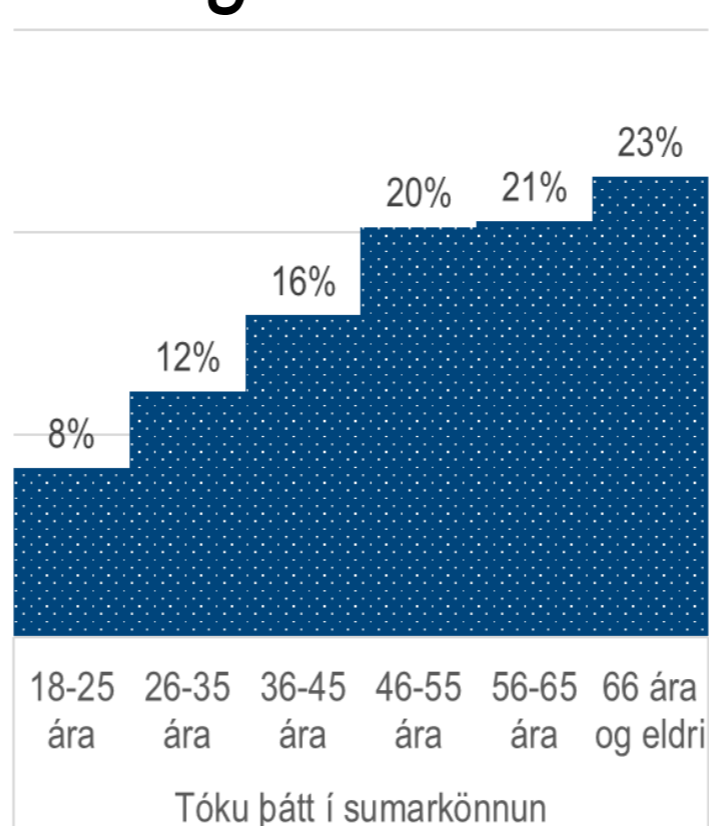
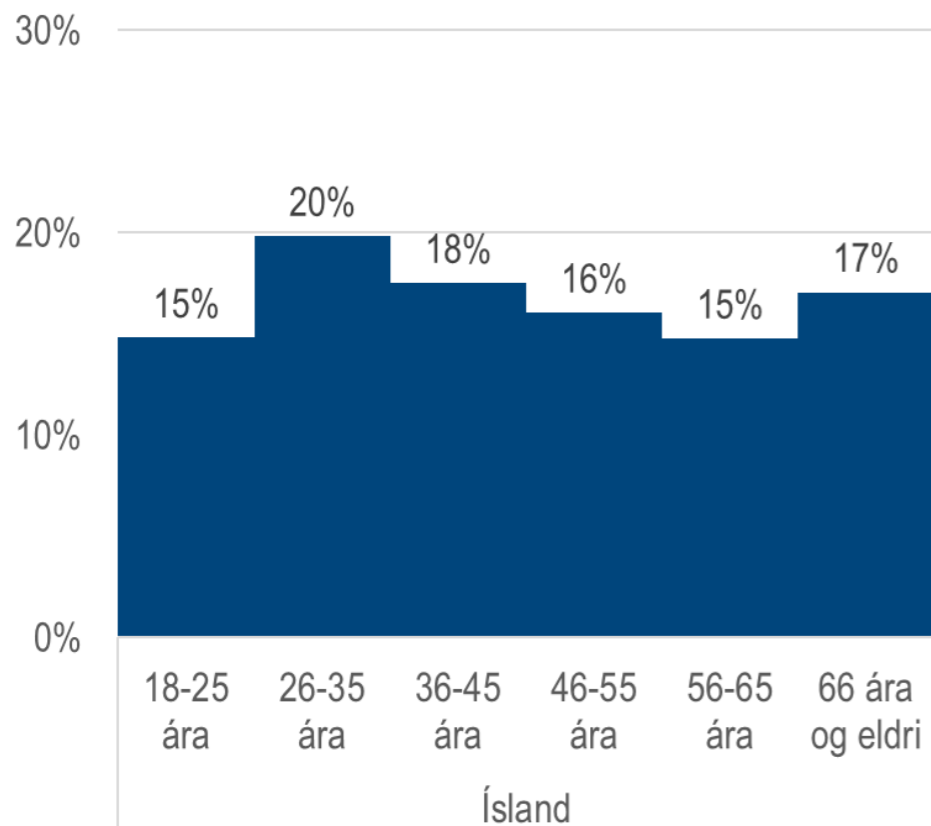

Hverjir mættu á fundinn?

Bakgrunnur

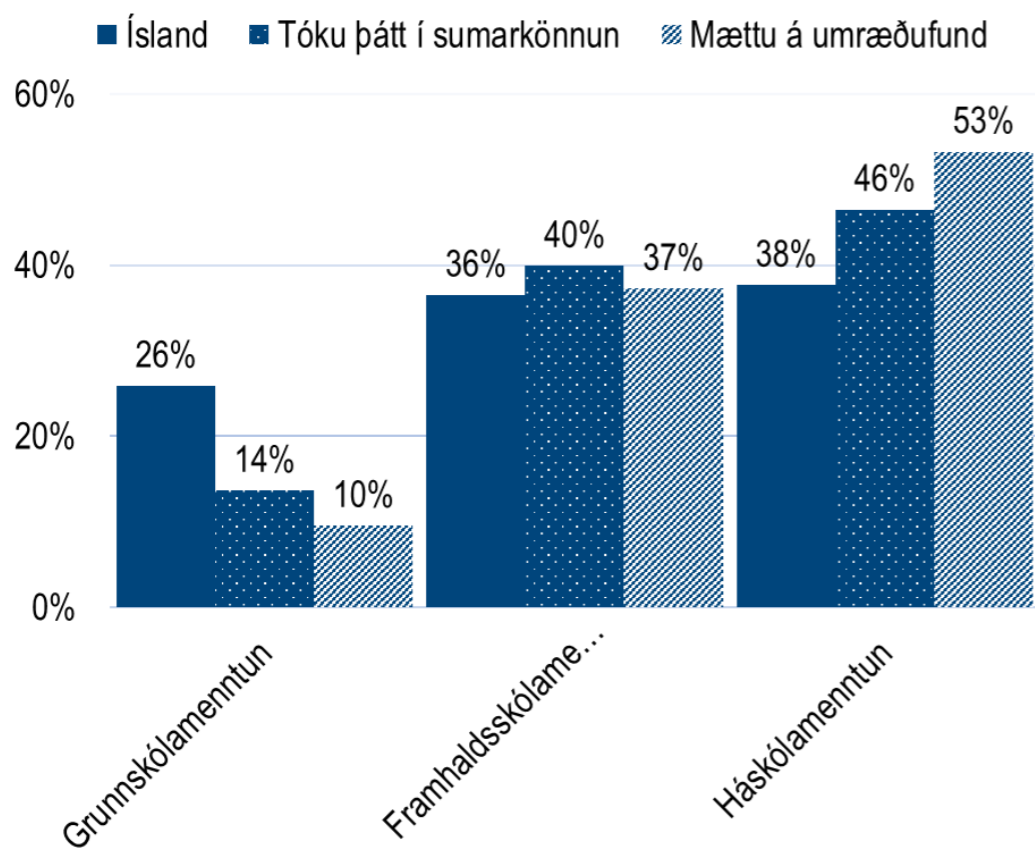

Hverjir mættu á fundinn?

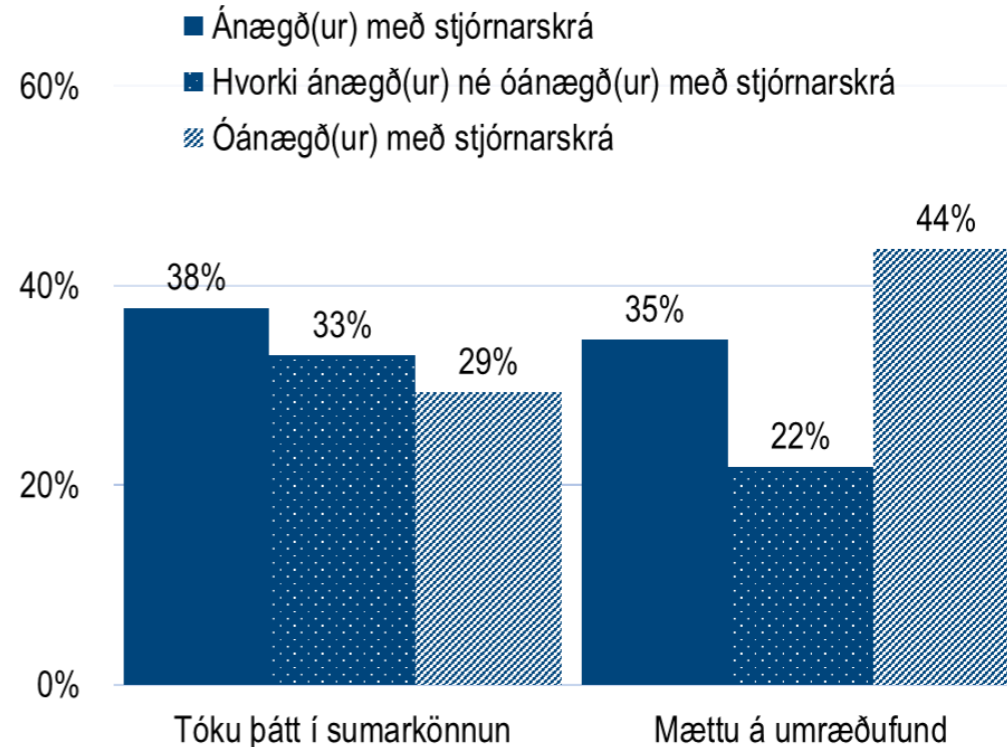
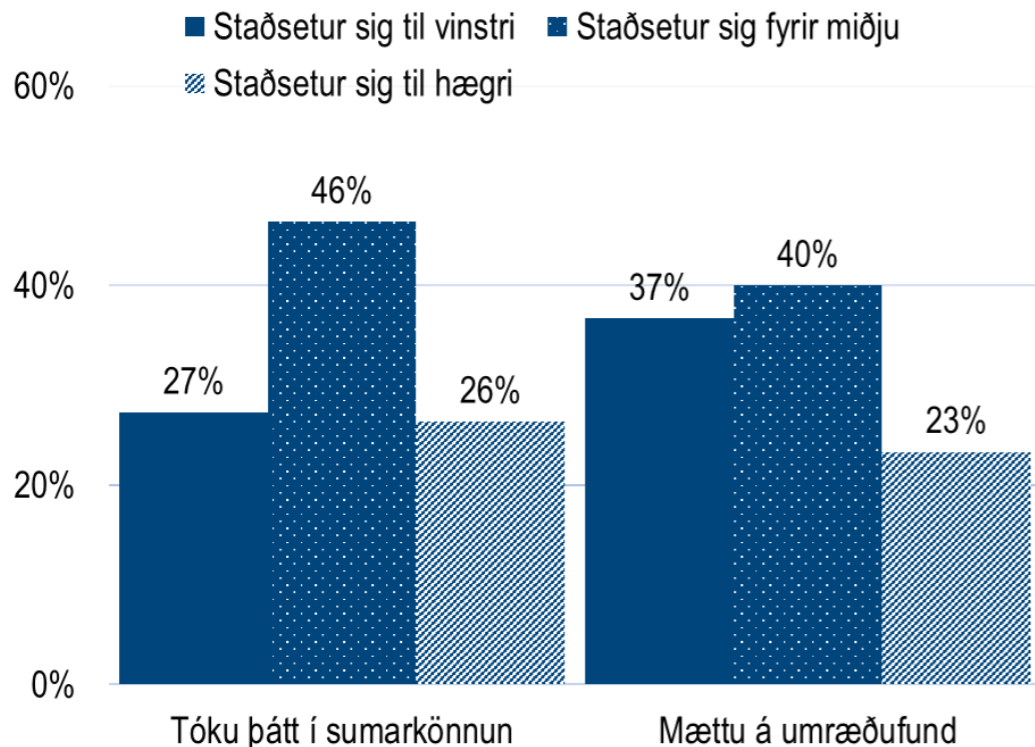
Bakgrunnur

Hverjir mættu á fundinn?

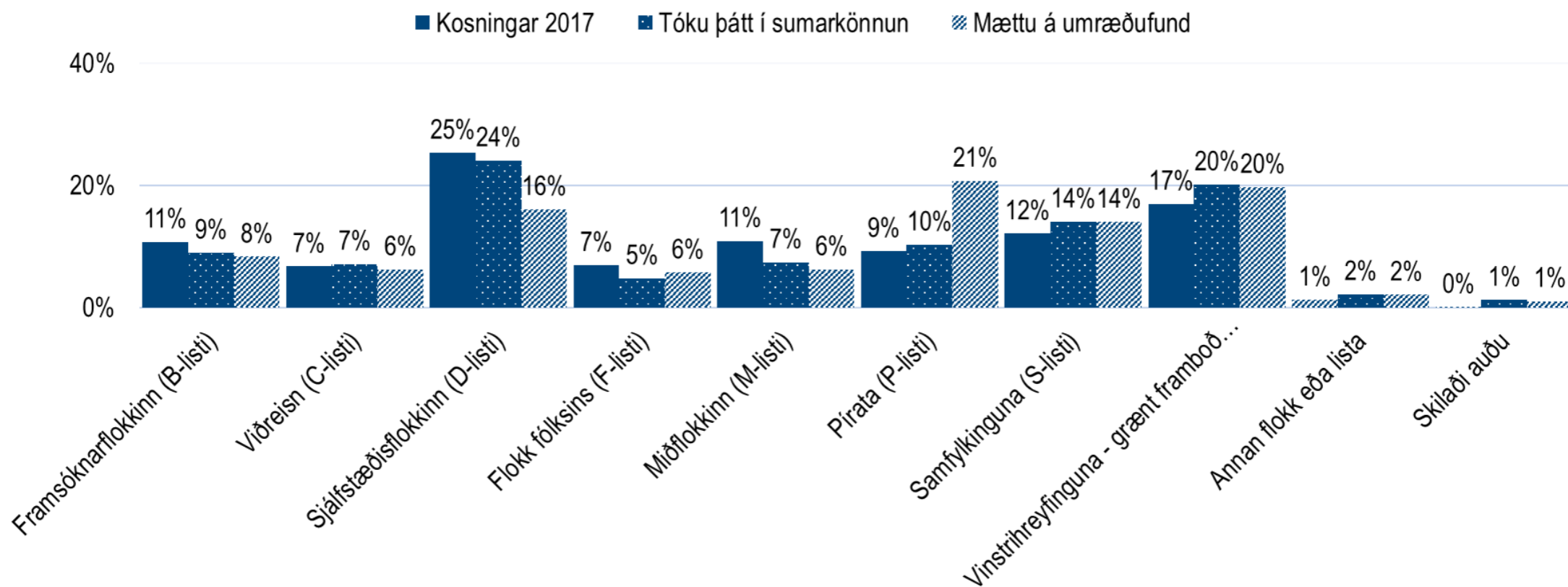
Stjórnsmál

Hverjir mættu á fundinn?

Stjórnsmál

VIGTUN NIÐURSTAÐNA

HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Vigtin

- Á umræðufundi voru ákveðnir hópar hlutfallslega of fjölmennir miðað við Íslendinga
  - Karlar
  - Íbúar á höfuðborgarsvæði
  - Miðaldra Íslendingar og eldri
  - Háskólamenntaðir
- Til að niðurstöður eigi jafnt við um alla Íslendinga eru svör einstaklinga í þessum hópum vigtuð niður en einnig var vigtað út frá því hvað þátttakendur sögðust hafa kosið í síðustu kosningum

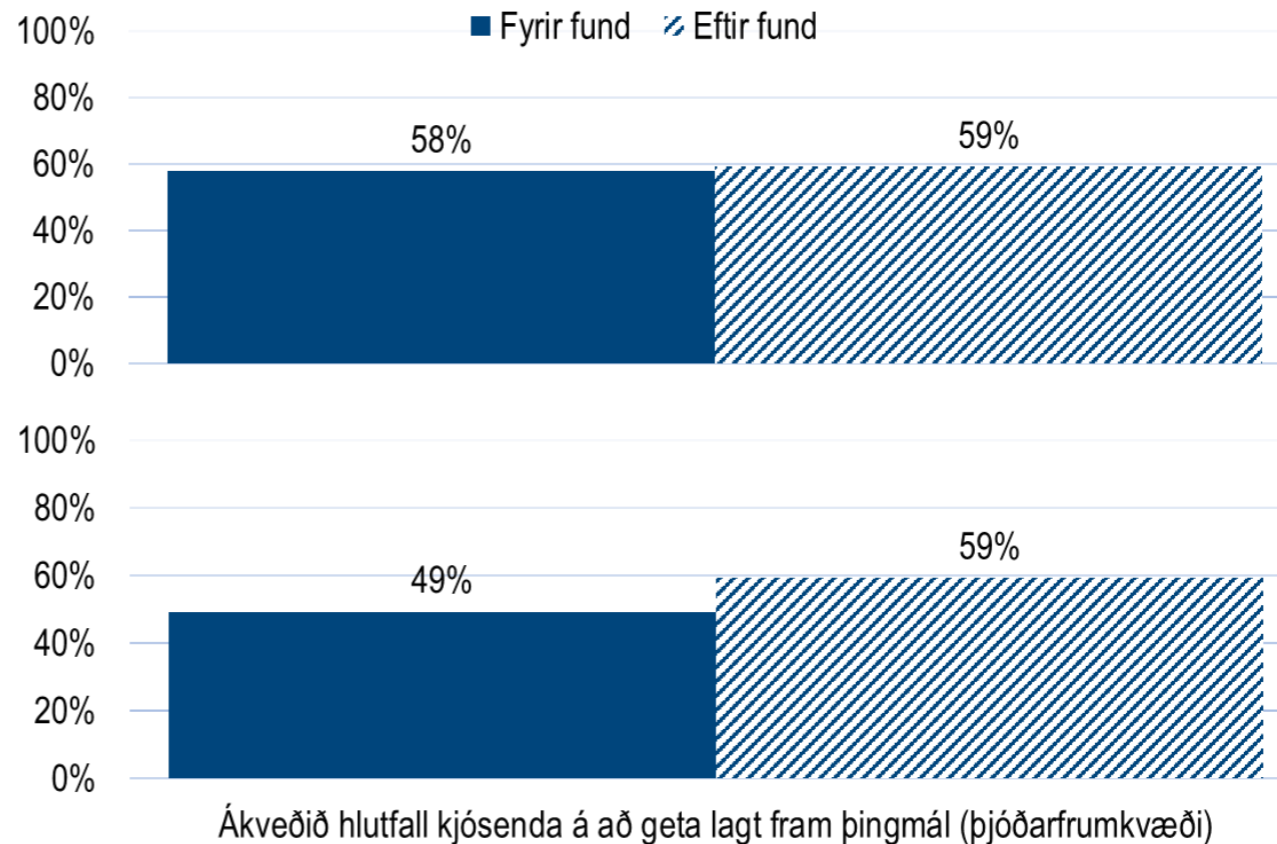
Spurning sem vigt hefur mest áhrif á

- Vigtin er aldrei að gjörbreyta niðurstöðum. En hún leiðréttir skekkjuna sem myndast þegar einhver hópur er hlutfallslega of fjölmennur á umræðufundi.
- Spurningin hér sýnir engan mun fyrir og eftir þegar er ekki vigtað. En talsvert hærra hlutfall er sammála eftir fund í vigtuðum niðurstöðum.
  - Þeir hópar sem voru hlutfallslega of fjölmennir á fundinum breyttu síður svari sínu eftir fund.
  - Hinsvegar voru konur, ungir Íslendingar, íbúar á landsbyggð og grunnskólamenntaðir mun frekar sammála eftir fund.

Óvigtað

Vigtað

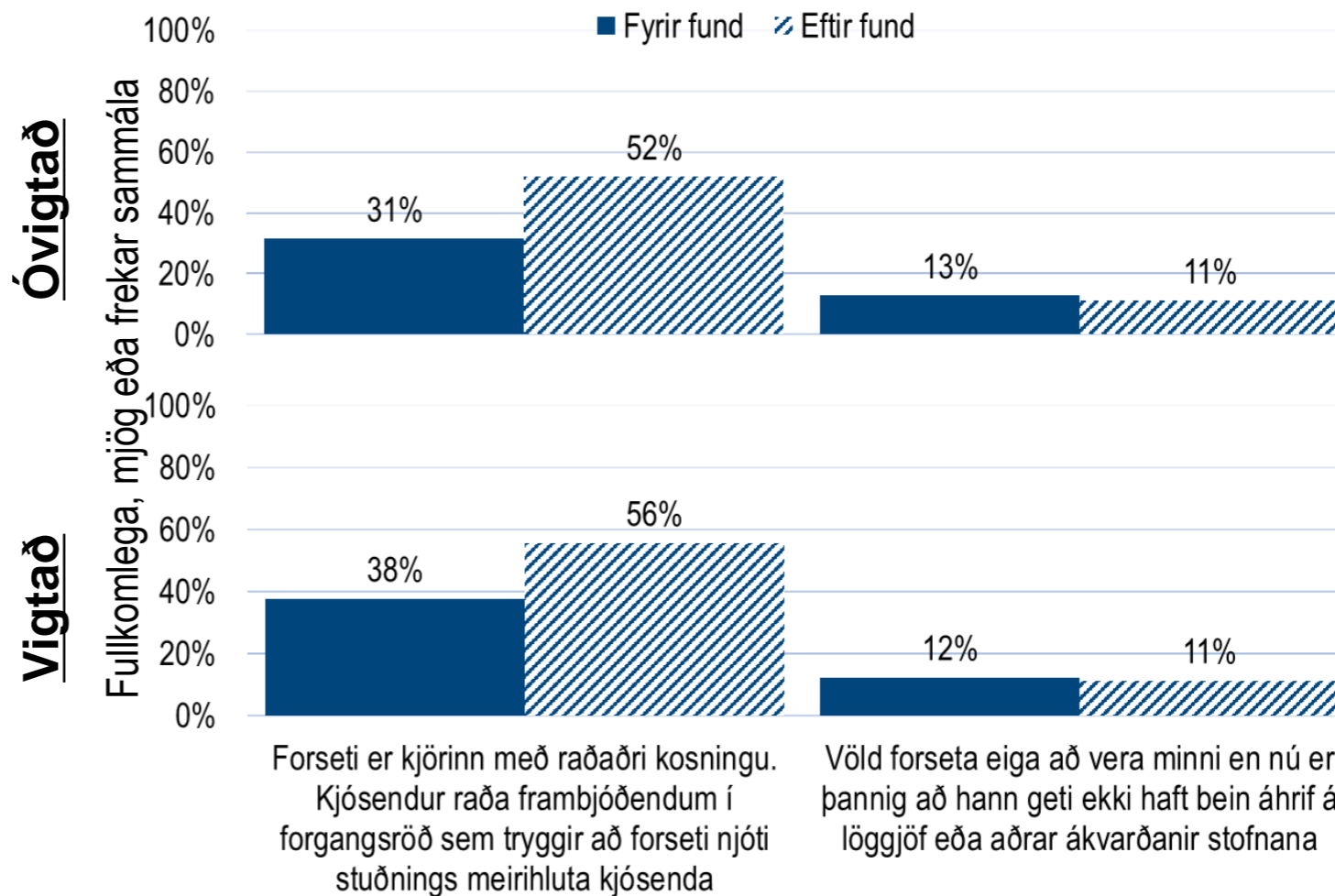
Fullkomlega, mjög eða frekar sammála

Spurningar þar sem vigt hefur lítil áhrif

- Hér má sjá dæmi um spurningar þar sem vigtin hefur lítil áhrif.
- Hér eru því þeir hópar sem eru hlutfallslega of fámennir á fundi að svara svipað og þeir sem eru hlutfallslega of fjölmennir.

Efnispættir á umræðufundi

- I. Embætti forseta Íslands
- II. Landsdómur og ákærvald Alþingis
- III. Ákvæði um breytingar á stjórnarskrá
- IV. Þjóðaratkvæðagreiðslur og þjóðarfrumkvæði
- V. Kjördæmaskipan, atkvæðavægi og persónukjör
- VI. Alþjóðlegt samstarf og framsal valdheimilda

EMBÆTTI FORSETA ÍSLANDS

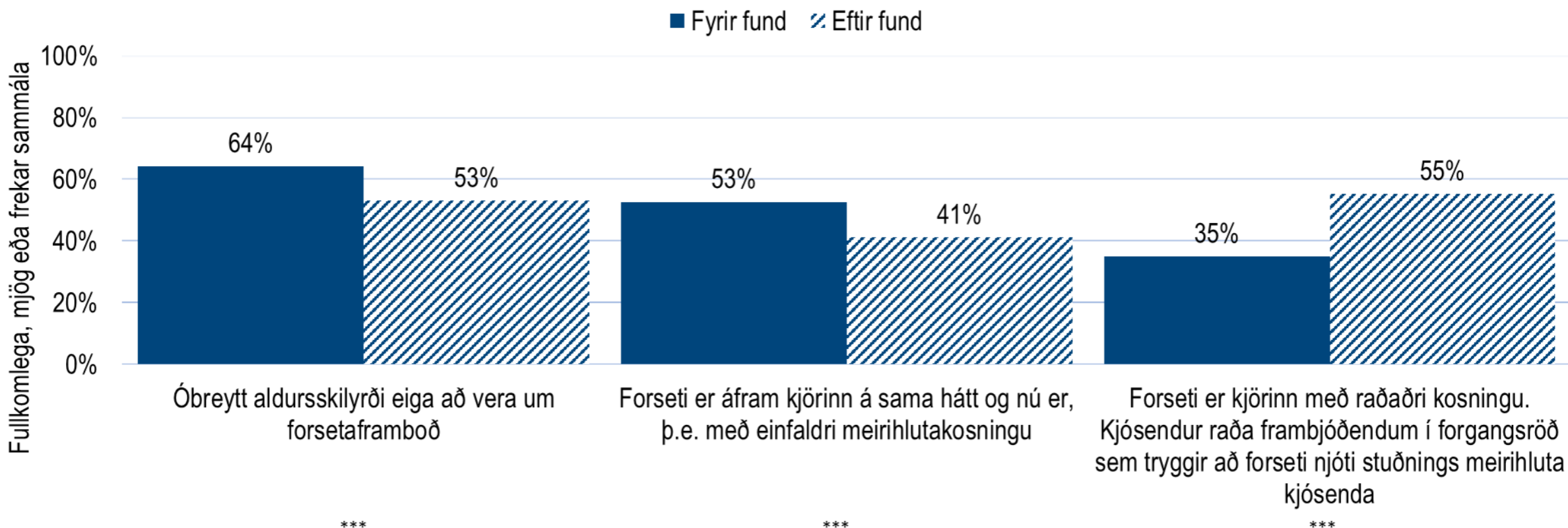
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

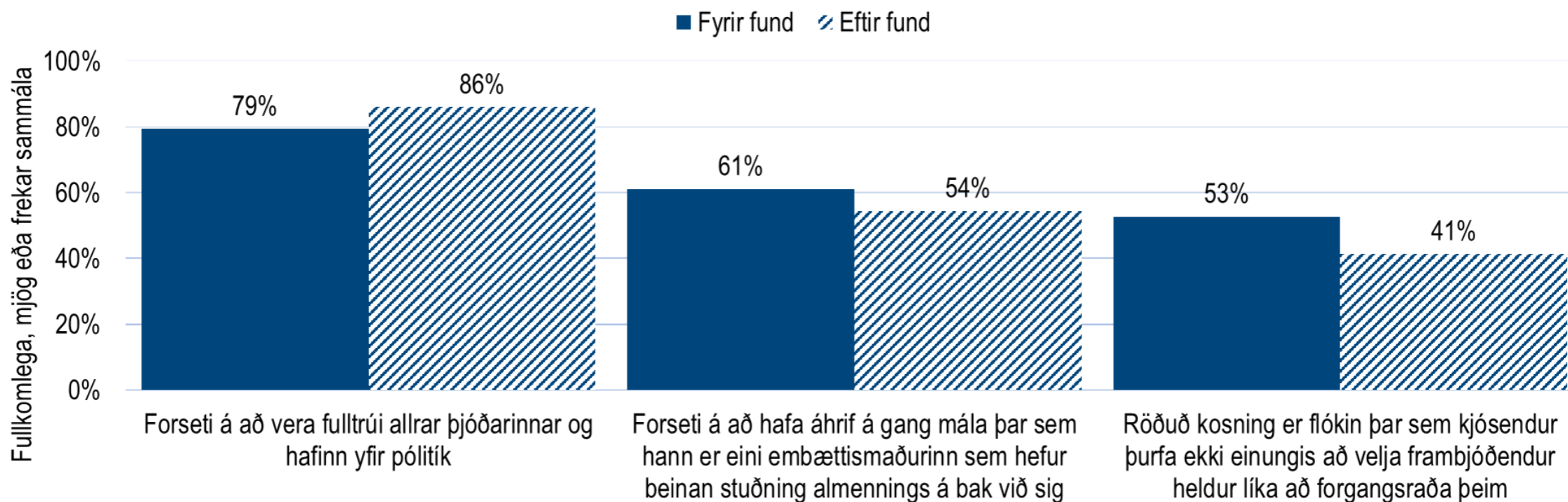

Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um embætti forseta?

Rök með og á móti tillögum að breytingum Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi?

***

**

***

HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Aldursskilyrði um forsetaframboð – Umræður þátttakenda

- Þátttakendur sem fylgjandi voru aldursskilyrðum áberandi í upphafi umræðu en eftir því sem leið á umræðuna komu upp ólík og gagnrýnni sjónarmið.
- Margir veltu því fyrir sér hvort aldursskilyrði fælu í sér mismunun eða brytu í bága við lýðræðisreglur.
- Algengustu rökin voru þau að treysta þurfi kjósendum til að velja sér forseta. Sá hæfasti yrði ávallt valinn
- Þónokkrir lýstu því að hafa skipt um skoðun eftir að hafa heyrt sjónarmið annarra þátttakenda

Fólk vill sjá sem lífsreynslu embætti, þarf að leiða þjóðina en það getur ungt fólk líka gert.

LANDSDÓMUR OG ÁKÆRUVALD ALÞINGIS

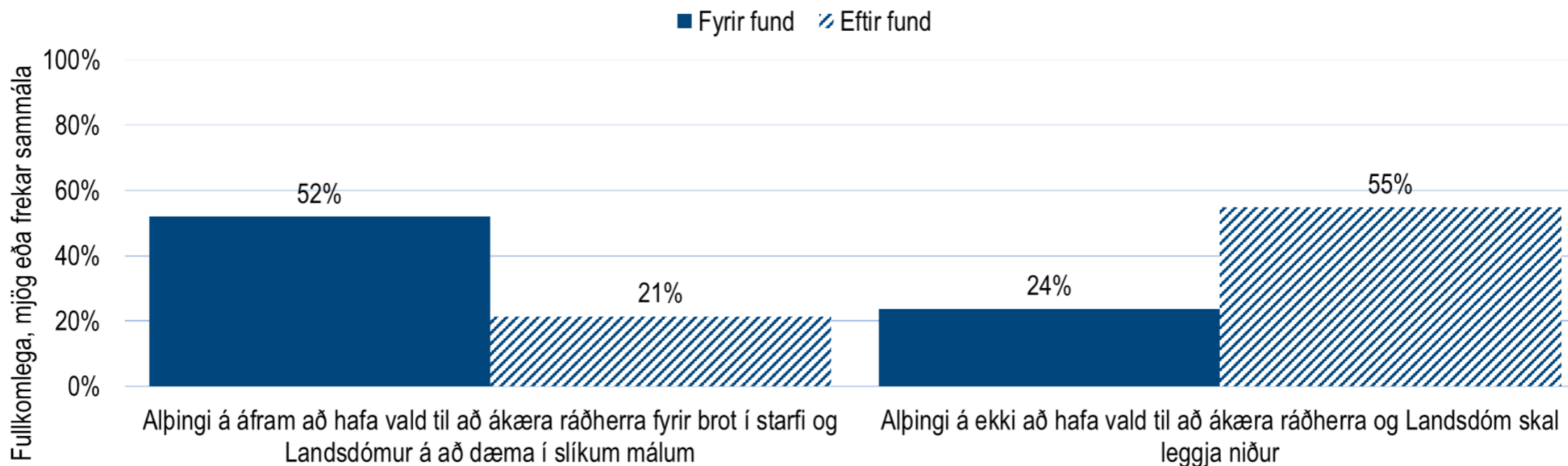
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um Landsdóm og ákærvald þingsins?

***

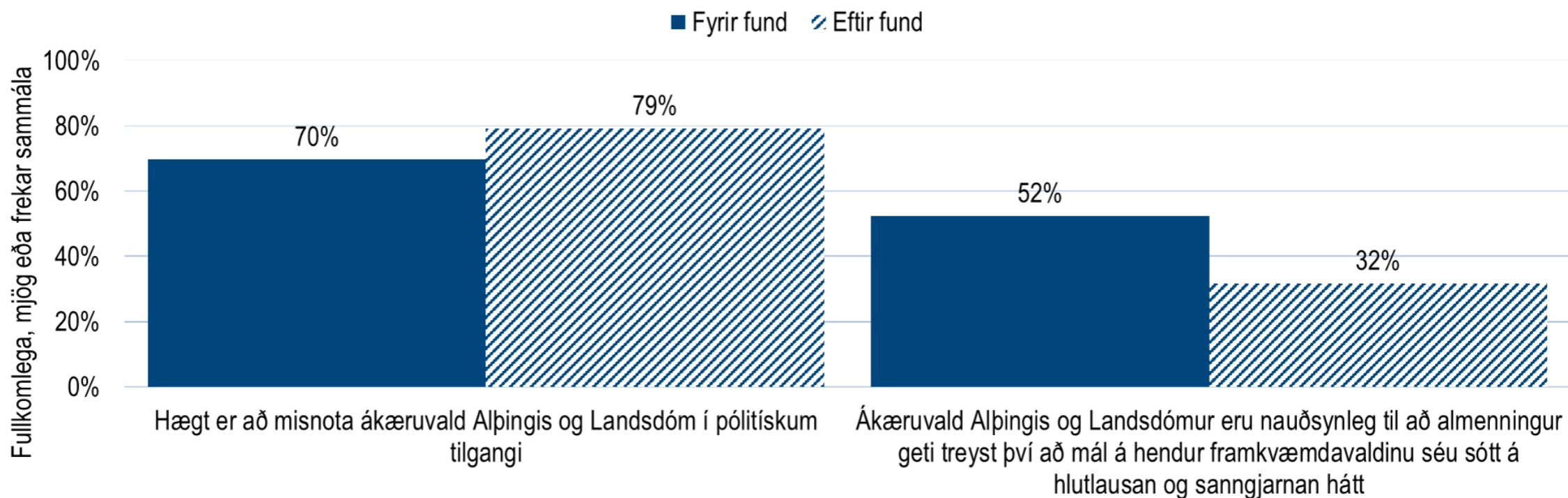
***

Rök með og á móti tillögum að breytingum Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi?

***

***

HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Landsdómur og ákærvald Alþingis – Umræður þáttakenda

- Tortryggni í garð framkvæmdarinnar áberandi stef og umræður snérust um að finna trúverðugri leið til að sækja ráðherra og dæma fyrir afglöp í starfi.

Er ekki best að losna við hann [Landsdóm]? Honum var beitt einu sinni og það var algjört klúður.

- Ekki talið rétt að ákærvald sé í höndum þingmanna

Þetta er ákærvald sem fer eftir flokkspólitískum línunum.

- Mikil umræða um friðhelgi þingmanna og lítil viðurlög þegar upp kemst um brot þingmanna og ráðherra í starfi

Til hvers að hafa lög ef það eru engar afleiðingar ef þú brýtur þær.

ÁKVÆÐI UM BREYTINGAR Á STJÓRNARSKRÁ

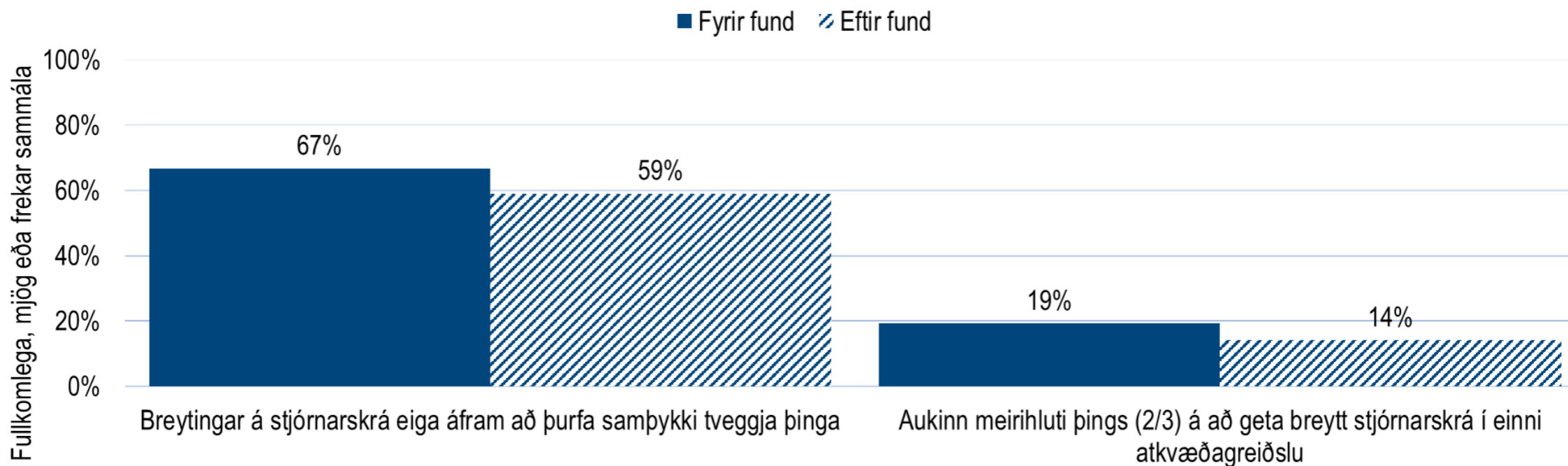
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um breytingar á stjórnarskrá?

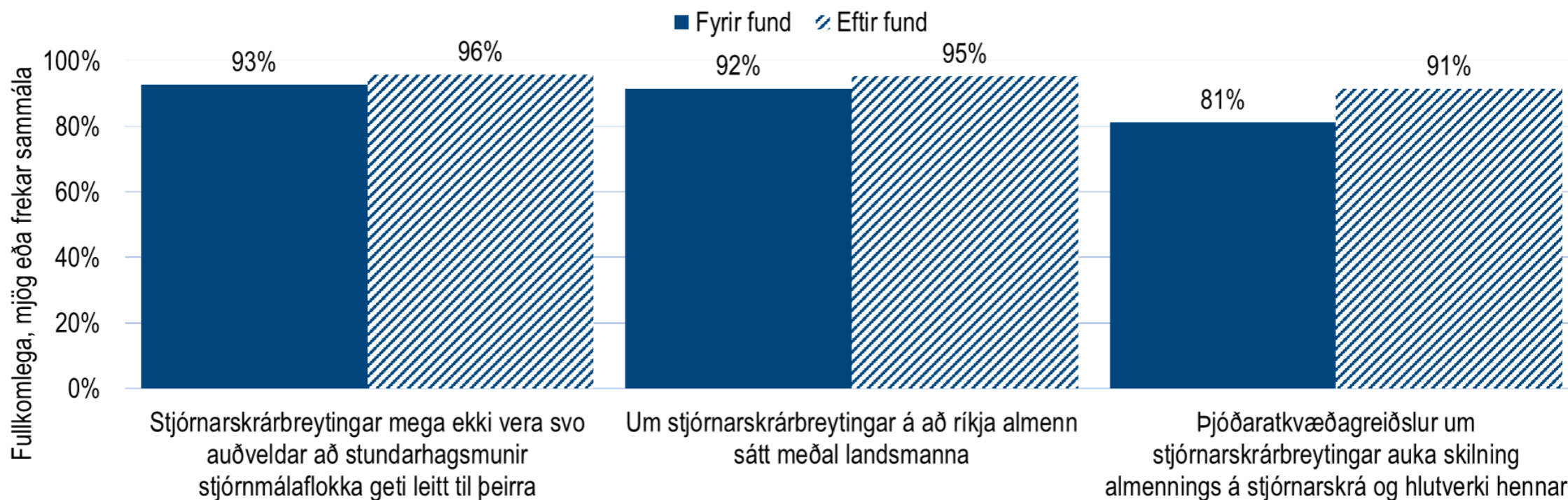

**

Rök með og á móti tillögum að breytingum Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi?

**

*

HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

ÞJÓÐARATKVÆÐAGREIÐSLUR OG ÞJÓÐARFRUMKVÆÐI

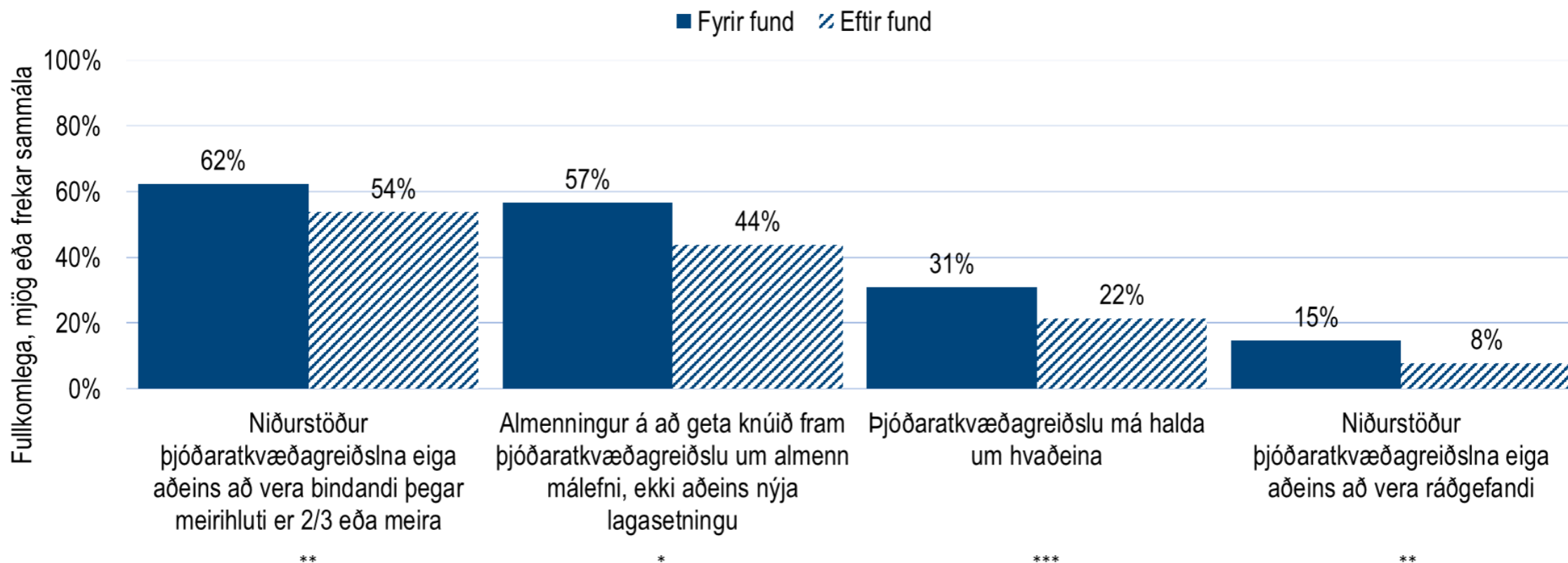
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

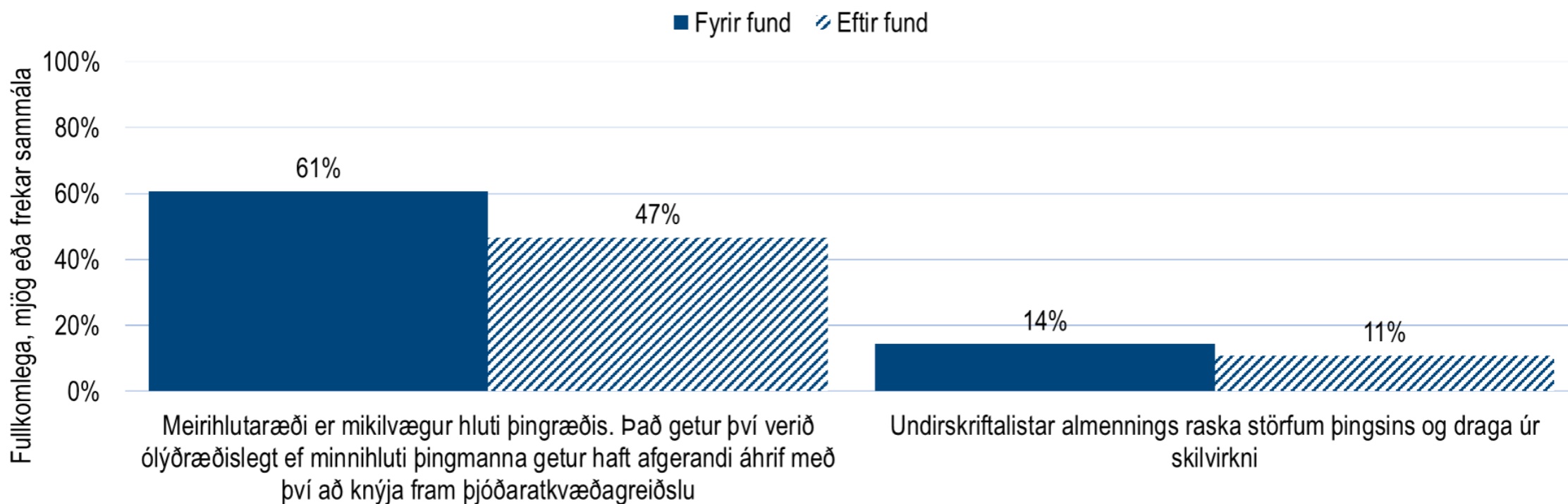
Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um þjóðaratkvæðagreiðslur og þjóðarfrumkvæði?

Rök með og á móti tillögum að breytingum Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi?

**

*

KJÖRDÆMASKIPAN, ATKVÆÐAVÆGI OG PERSÓNUKJÖR

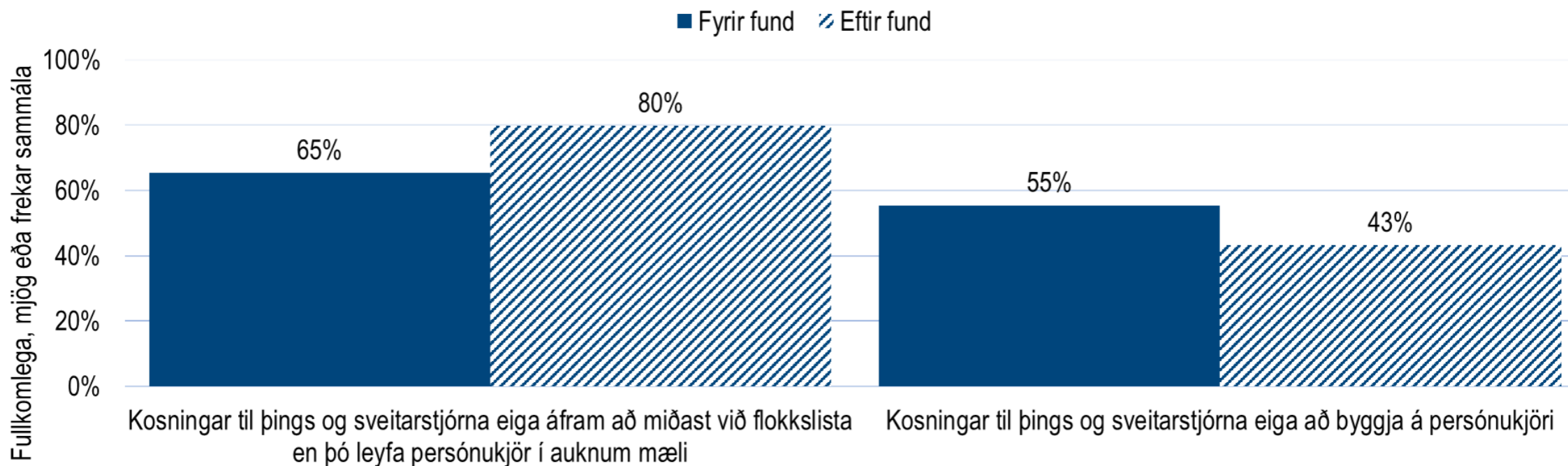
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

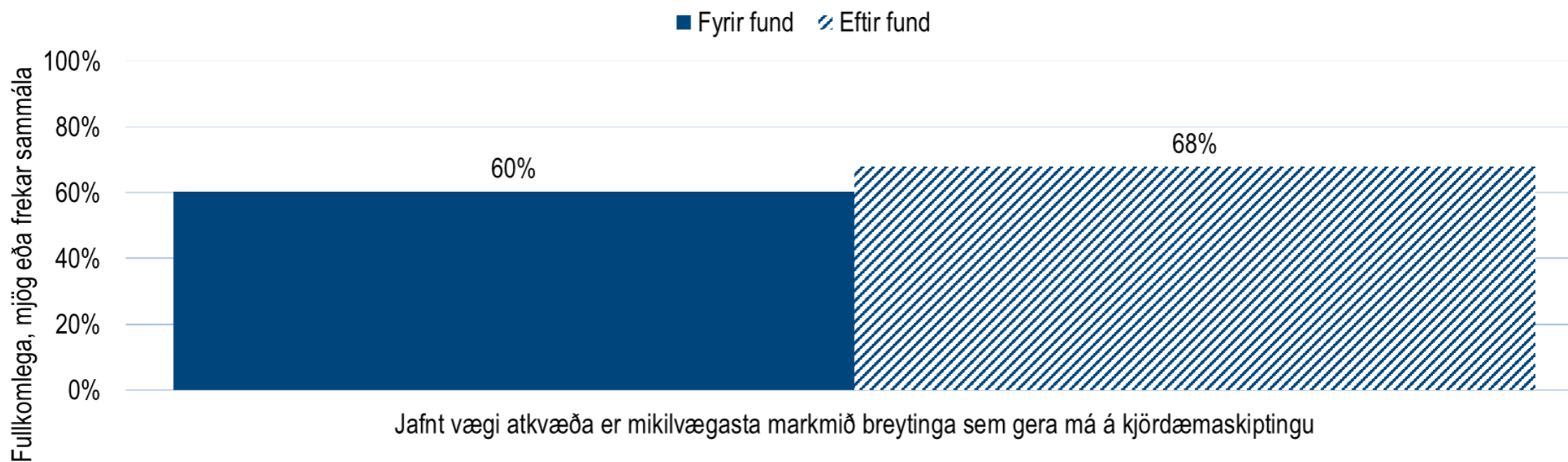

Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um kjördæmaskipan, atkvæðavægi og persónukjör?

Rök með og á móti tillögum að breytingum Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi?

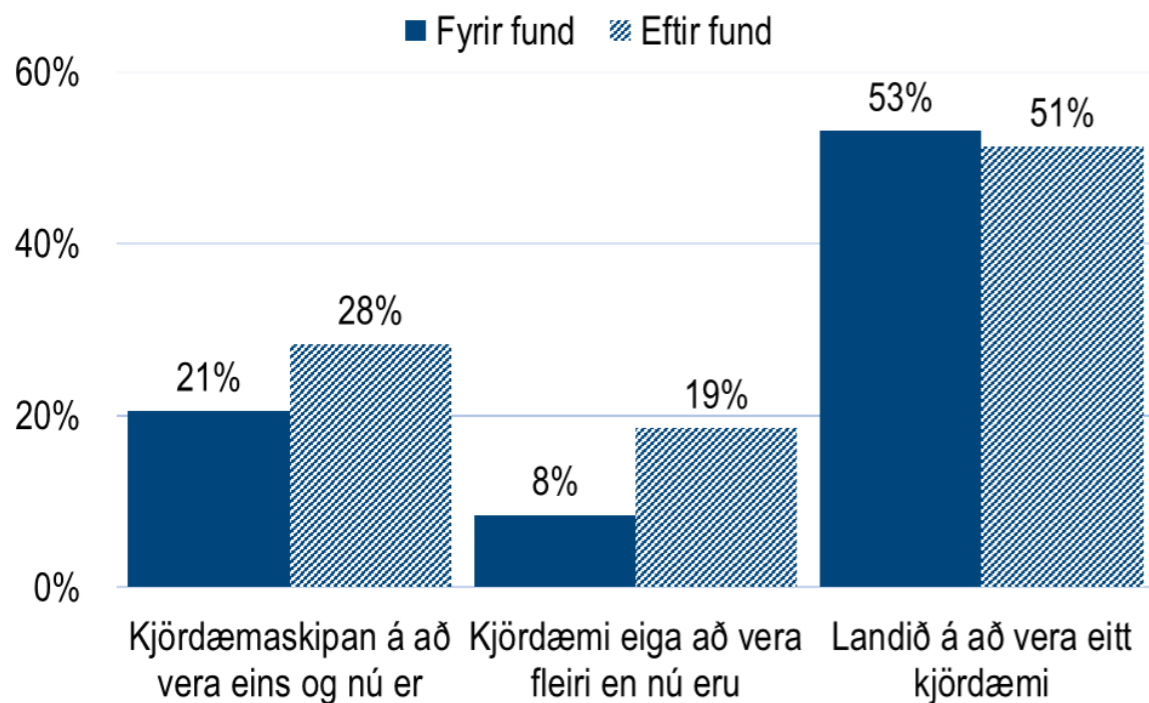

**

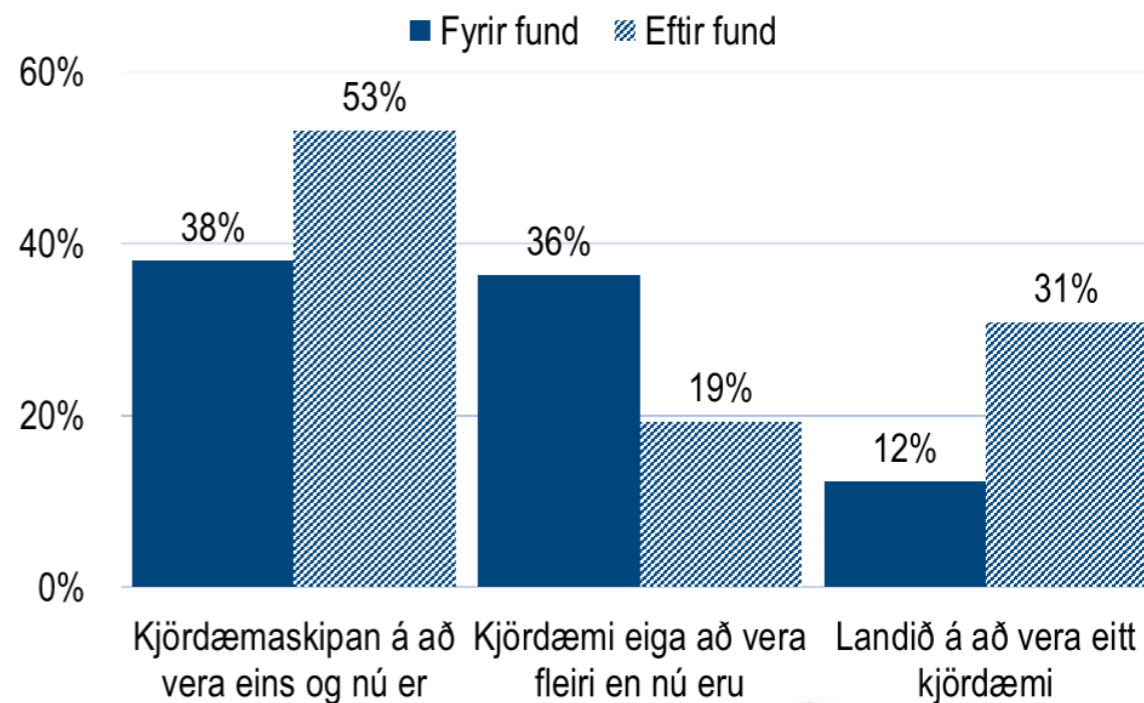

Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um kjördæmaskipan, atkvæðavægi og persónukjör?

Höfuðborgarsvæðið

Utan höfuðborgarsvæðis

ALÞJÓÐLEGT SAMSTARF OG FRAMSAL VALDHEIMILDA

HÁSKÓLI ÍSLANDS

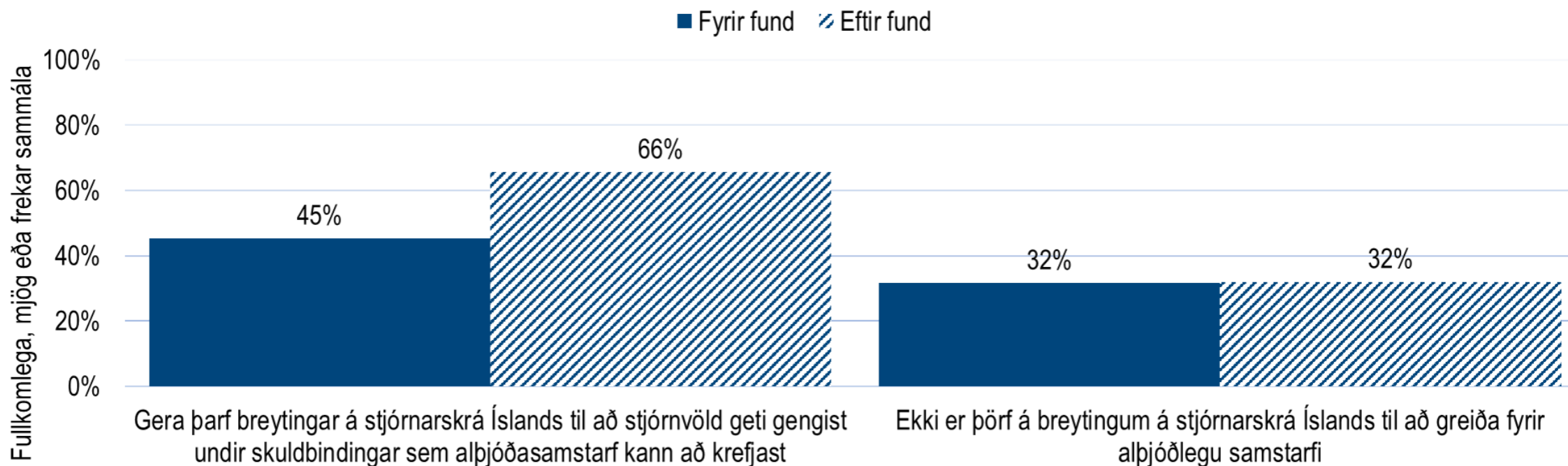

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi fullyrðingum um alþjóðlegt samstarf og framsal valdheimilda?

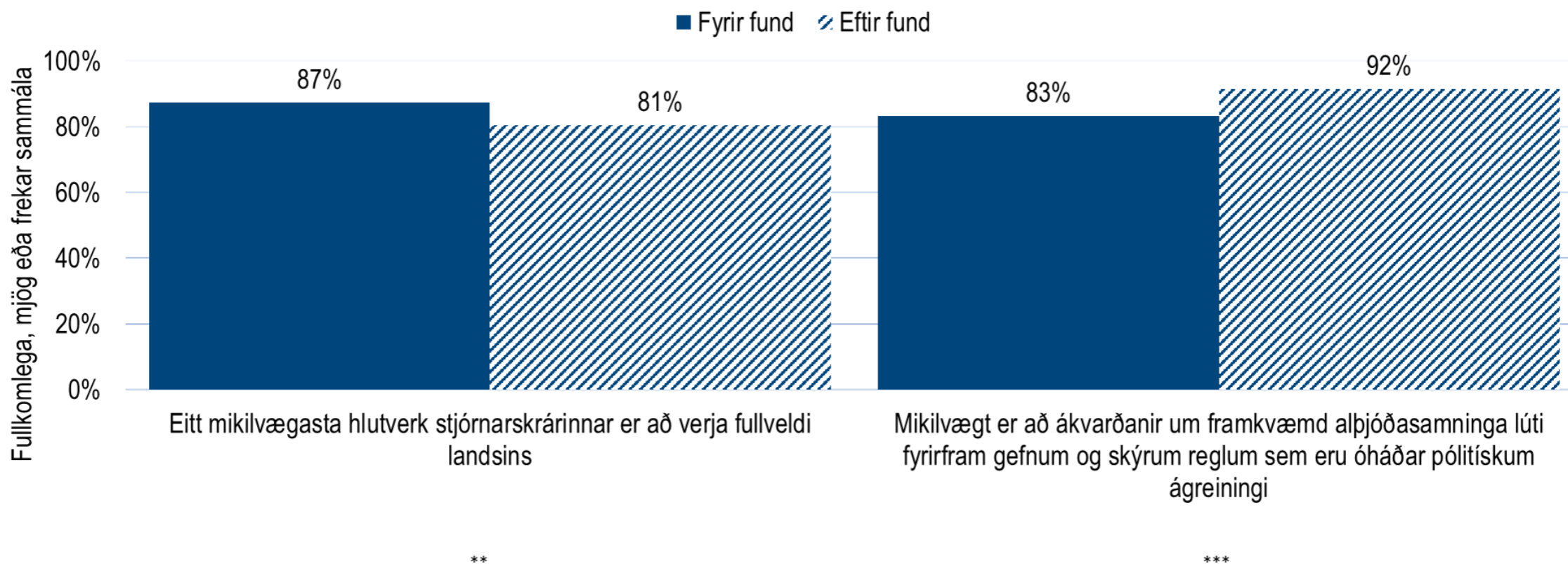
***

*

Rök með og á móti tillögum að breytingum Hversu sammála eða ósammála ertu eftirfarandi?

GILDI

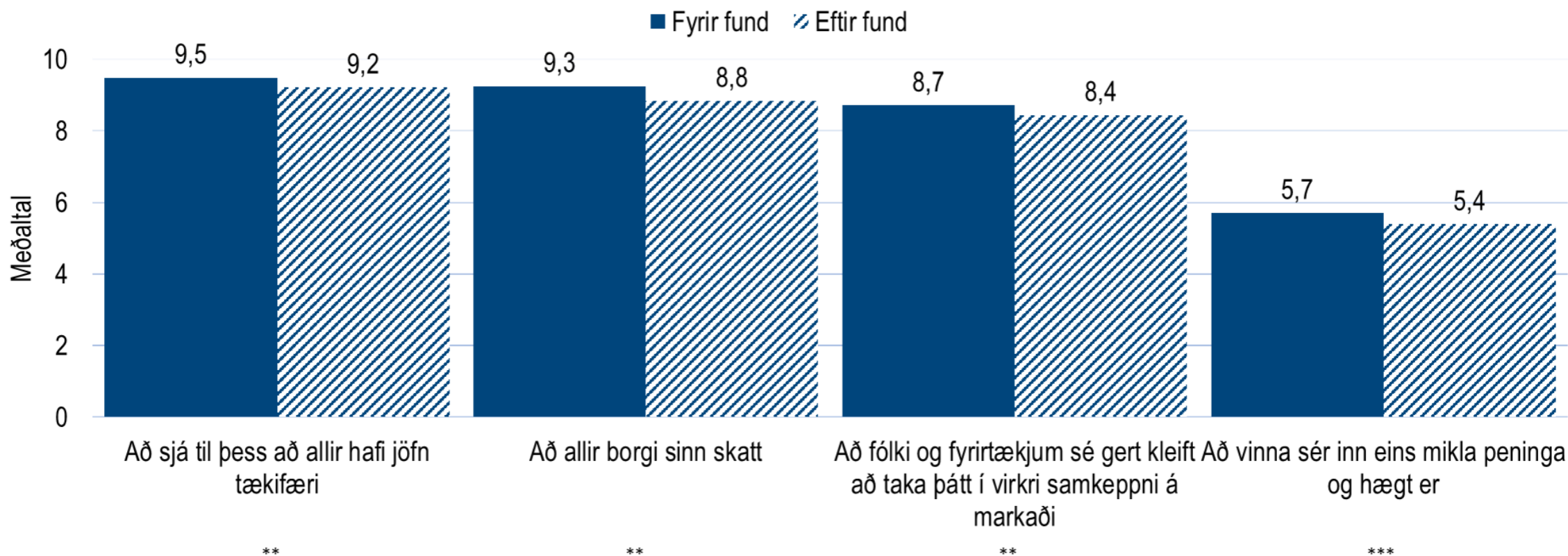
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 merkir alls ekki mikilvægt og 10 merkir gríðarlega mikilvægt, hversu mikilvæg telur þú eftirfarandi atriði vera fyrir sjálfa(n) þig og/eða samfélagið?

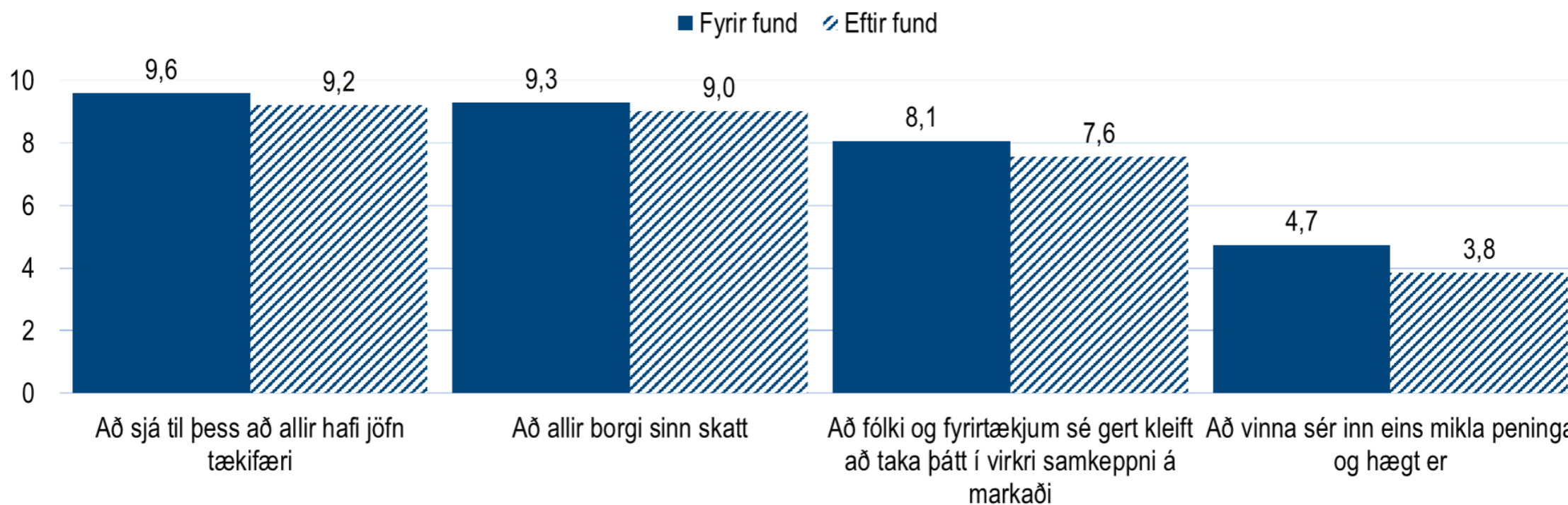

Á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 merkir alls ekki mikilvægt og 10 merkir gríðarlega mikilvægt, hversu mikilvæg telur þú eftirfarandi atriði vera fyrir sjálfa(n) þig og/eða samfélagið?

Eftir stjórnmalaskoðun

Staðsetur sig til vinstri

HÁSKÓLI ÍSLANDS

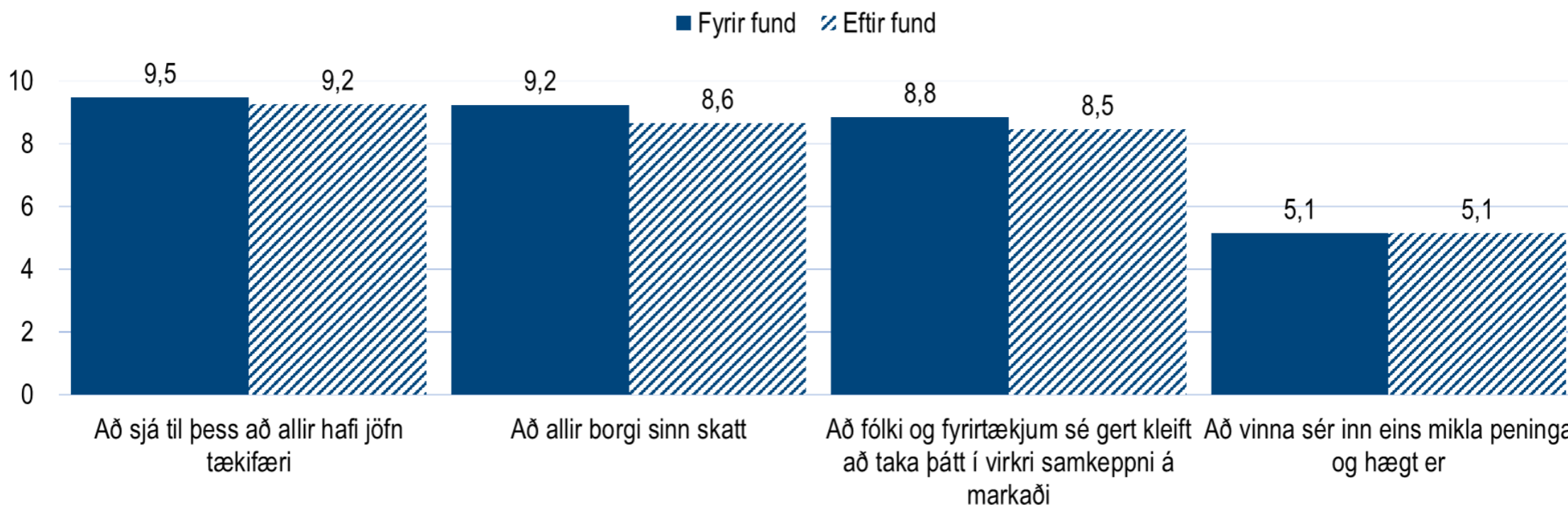
HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

Á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 merkir alls ekki mikilvægt og 10 merkir gríðarlega mikilvægt, hversu mikilvæg telur þú eftirfarandi atriði vera fyrir sjálfa(n) þig og/eða samfélagið?

Eftir stjórnmálaskoðun

Staðsetur sig fyrir miðju

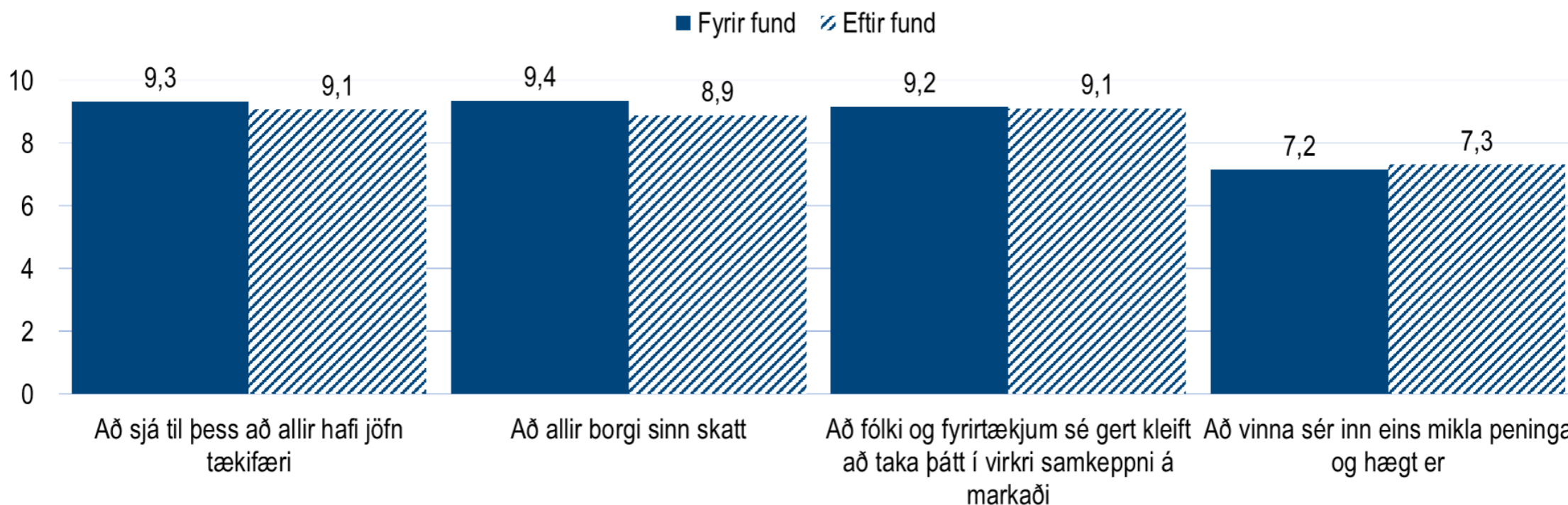

Á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 merkir alls ekki mikilvægt og 10 merkir gríðarlega mikilvægt, hversu mikilvæg telur þú eftirfarandi atriði vera fyrir sjálfa(n) þig og/eða samfélagið?

Eftir stjórnmalaskoðun

Staðsetur sig til hægri

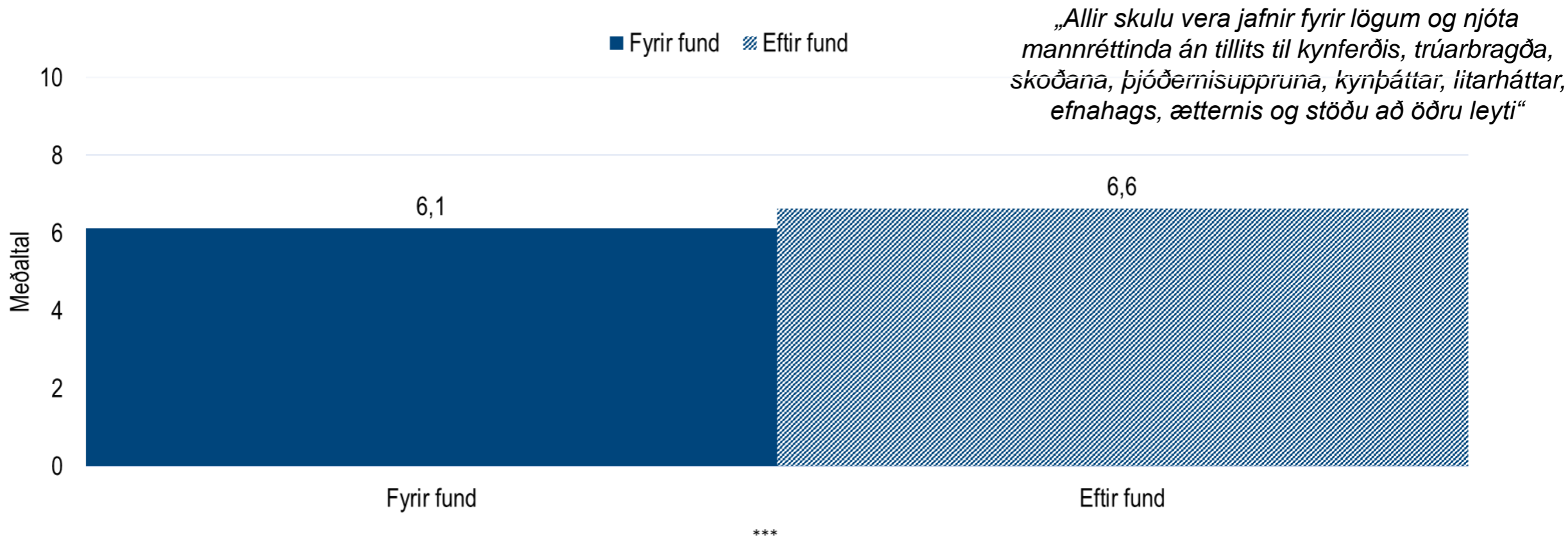
HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

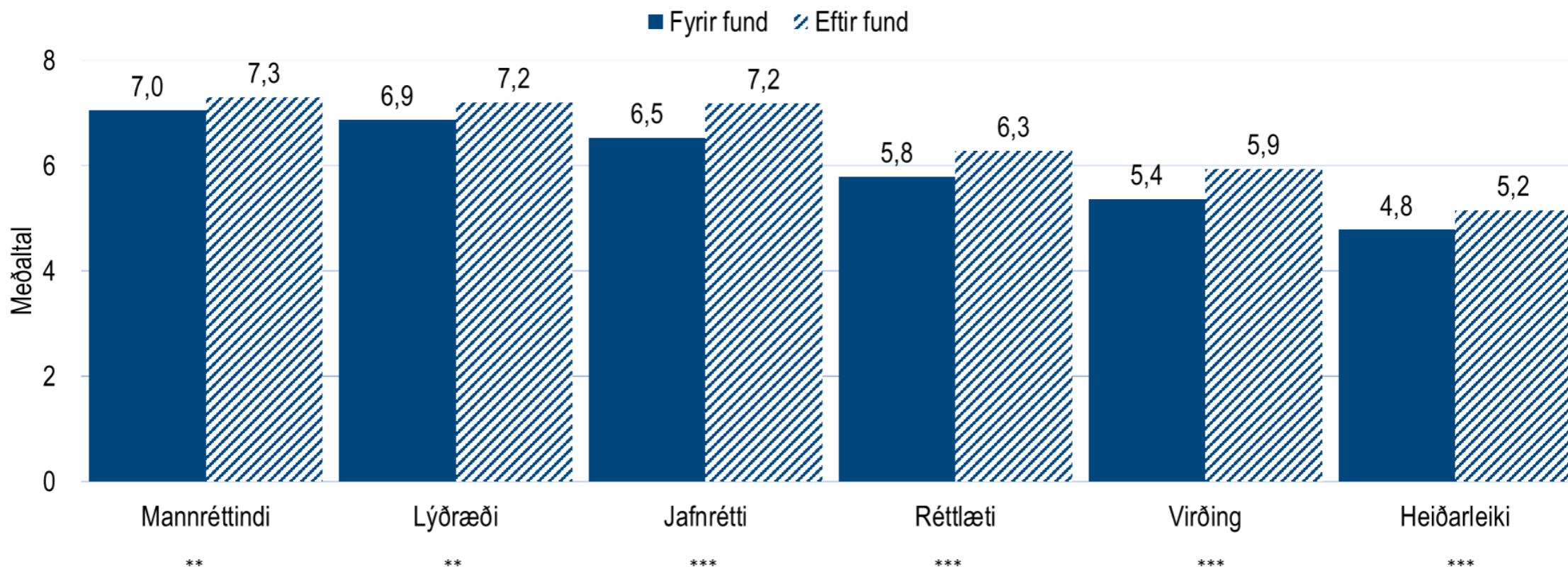
Hvar myndir þú staðsetja þig á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 merkir að íslensku samfélagi hafi tekist mjög illa að uppfylla þetta ákvæði* en 10 að mjög vel hafi tekist að uppfylla það?

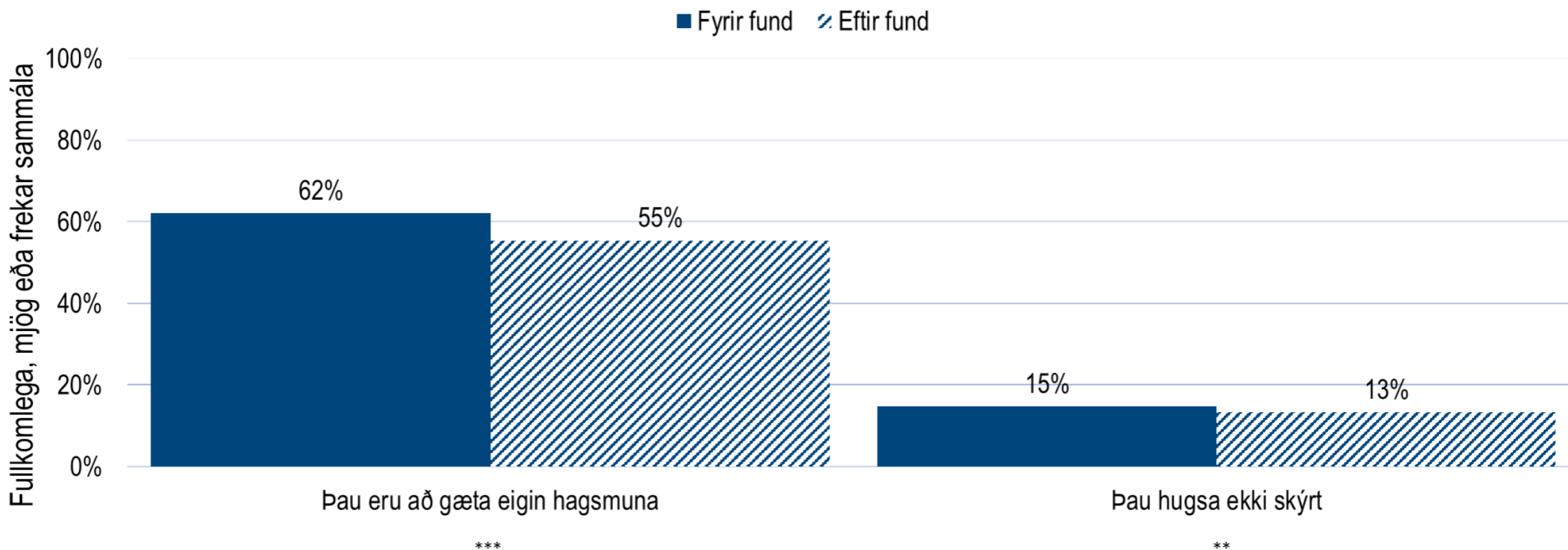
Hvar myndir þú staðsetja þig á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 merkir að mjög illa hafi tekist að innleiða þessi gildi en 10 að mjög vel hafi tekist að innleiða þau?

Nú biðjum við þig um að hugsa um fólk sem er mjög ósammála skoðunum þínum um þau málefni sem þú hefur verið spurð(ur) um hér á undan.

Hversu sammála eða ósammála ert þú eftirfarandi fullyrðingum um þetta fólk?

HÁSKÓLI ÍSLANDS

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN
GIMLI SÆMUNDARGÖTU 10 - 101 REYKJAVÍK

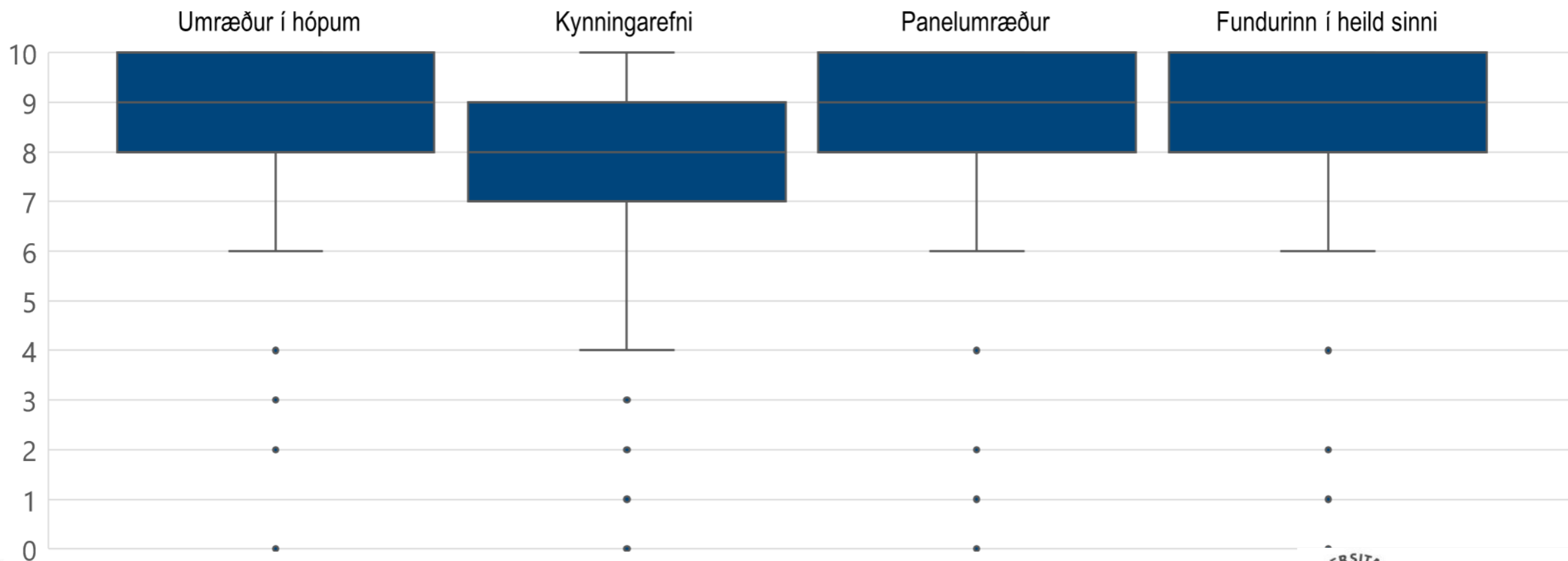
Hvað fannst þátttakendum um fundinn?

- Hlutfall þátttakenda sem fannst atriði mikils virði (8-10 í einkunn á kvarðanum 0-10)
  - Umræður í hópum: 80%
  - Kynningarefni: 70%
  - Panelumræður: 78%
  - Fundurinn í heild sinni: 84%

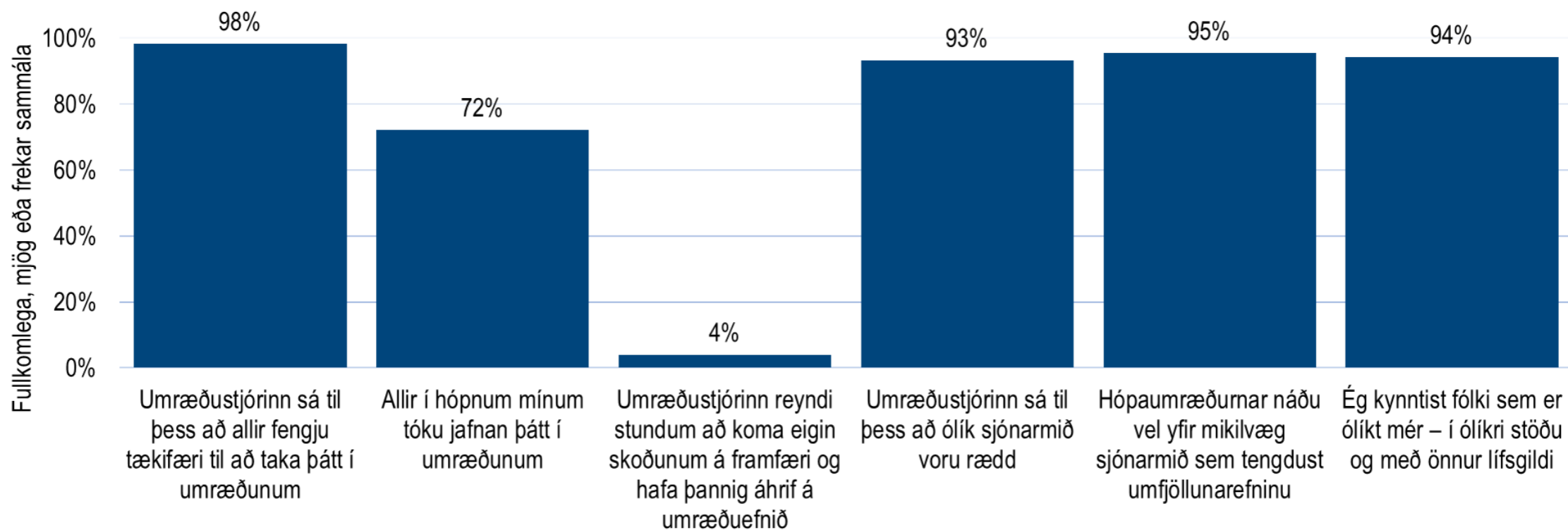

Hvar myndir þú staðsetja þig á kvarða frá 0 til 10 þar sem 0 stendur fyrir að fundurinn hafi verið tímasóun og 10 fyrir að hann hafi verið mjög mikils virði?

Og hversu sammála eða ósammála ert þú eftirfarandi fullyrðingum?

Samantekt

- Nokkur munur á þeim hópi sem mætti á umræðufund og þeim sem svöruðu könnun í sumar hvað varðar bakgrunn og stjórnmalaskoðun.
- Þátttakendur urðu hrifnari af raðaðri kosningu til embættis forseta eftir fund (38% í 56%)
- Þeim fækkaði talsvert eftir umræðufund sem vildu að Alþingi gæti ákært ráðherra (52% í 21%)
- Almennu voru þátttakendur ekki hrifnir af því að aukinn meirihluti þings gæti breytt stjórnarskrá í einni atkvæðagreiðslu (14% sammála eftir fund)

- Einungis 8% vildu að þjóðaratkvæðagreiðslur væru aðeins ráðgefandi
- Helmingur íbúa á höfuðborgarsvæði vill að landið sé eitt kjördæmi
  - Fyrir fund voru 12% íbúa á landsbyggð sem vildu að landið væri eitt kjördæmi en 31% eftir umræðufund
- Þátttakendur voru almennt mjög ánægðir með fundinn

Nánari upplýsingar

Guðbjörg Andrea Jónsdóttir

guðbjorg@hi.is

s: 525 4163 / 864 4575

Upplýsingar um rannsóknina má finna hér:

<https://felagsvisindastofnun-verkefni.hi.is/>

